

HUOM! Tämä teksti on ns. final draft eli viimeinen käsikirjoitusversio, joka on käynyt läpi vertaisarvioinnin ja hyväksytyt. Viittaukset ainoastaan julkaistuu versioon teoksessa *Toisen soinnun etsijät. Turkulaisen populaarimusiikin villit vuodet 1970–2017*. Toim. Pertti Grönholm ja Kimi Kärki. Turun Historiallinen Arkisto 70, Turun Historiallinen Yhdistys 2017. ISBN 978-9527-0450-77. Sivut 223–225.

## **MIKA VAINIO JÄTTI ELEKTRONISEEN MUSIIKKIIN PITKÄN KAIUN**

### **Pertti Grönholm**

Mika Vainio (1963–2017) oli suomalaisen kokeilevan elektronisen musiikin näkyvin hahmo 1990-luvun puolivälistä kuolemaansa saakka. Vainio oli Suomessa ja ulkomailla arvostettu ja pioneerityöstään myös Valtion taidepalkinnolla vuonna 2004 huomioitu muusikko, jonka nimi tunnetaan niin populaarin konemusiikkikulttuurin puolella kuin kokeellisen taidemusiikin ja äänitaiteen piireissä. Hänen vaikutuksensa minimalistisen konemusiikin kehitykseen ja elektroniseen avantgarde-musiikkiin yleensäkin on merkittävä. Vainion mielipiteitä vahvasti jakava, mutta persoonallinen musiikki avasi hänelle tien taidegallerioihin, performansseihin, teknojuhliin, konemusikkifestivaaleille ja muotinäytöksiin. Hän kiersi ympäri maailmaa viimeiset 20 vuotta sekä Pan Sonic -yhtyeen jäsenenä että sooloartistina ja useiden muiden muusikoiden yhteistyökumppanina. Turusta ulkomaille muutettuaan hän asui Lontoossa, Barcelonassa, Berliinissä ja Osllossa.

Turussa suurimman osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan viettänyt Vainio aloitti muusikonuransa soittamalla rumpuja, mutta syntetisaattorit ja muu elektroniikka tulivat hänelle läheiseksi jo varhain. Tästä hyvä esimerkki on 1980-luvun puolivälin Gagarin Kombinaatti, jonka musiikissa konkreettiset ja elektroniset äänet olivat tasavertaisia akustisten ja sähkövahvisteisten instrumenttien kanssa. Vuosina 1989–1995 toimineessa Hyperdelic Housers-ryhmässä Vainiosta tuli osa kolmen DJ:n ja useiden muiden aktiivien muodostamaa kollektiivia, jonka merkitys turkulaiselle ja koko Suomen konemusiikkikulttuurin kehitykselle oli fundamentaalinen. Talkootyöhön perustuva ja omavarainen underground-kollektiivi aloitti varastohallijuhlien ja teknojuhlien aikakauden Suomessa ja järjesti yli sata tanssi- ja muuta tapahtumaa. Sen keskeiset toimijat Vainio ja Tommi Grönlund perustivat myös Sähkö-levymerkin, jonka kautta Vainion ja monen muun turkulaisen teknomuusikon ääni kantautui maailmalle.

Vainio inspiroitui 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa tiloista ja ympäristöistä, etenkin Turun hylätyistä rakennuksista ja kortteleista, epämääräisistä alueista, jätömaista ja satamista. Tuolloin etenkin Aurajokisuulla, Nummenmäen ja Itäharjun teollisuusalueilla sekä Raunistulassa oli vielä paljon mielikuvitusta inspiroineita pihapiirejä ja rakennuksia, joissa näkyi ja kuului Turun teollinen menneisyys. Nämä näkymät, äänet ja tunnelmat kiehtoivat Vainiota myöhemminkin.

Vainion soolotuotanto sekä Pan Sonic -yhtyeen julkaisut nostivat Vainion esiin niin kansainvälisesti kuin Suomessakin, mutta mies itse piti kiinni omasta tyylistään ja asemastaan marginaalissa. Vainion osalta menestyksen ja huomion ei voi sanoa missään vaiheessa vaikuttaneen musiikkiin, joka kehittyi noudattaen Vainion omia lainalaisuuksia. Vähitellen Vainio alkoi käyttää yhä enemmän konkreettisia ääniä sekä muita sähköisiä ja akustisia instrumentteja. Itse hän määritteli musiikkinsa elektroakustiseksi musiikiksi.

### **Tinkimätön oman tiensä kulkija**

Vainion musiikki syntyi herkeämättömästä etsimisestä ja siitä, että hän seurasi johdonmukaisesti löytämiään polkuja. On kyseessä sitten hypnoottinen teknopulssi, kipukynnystä koetteleva sähköinen melu tai mietiskelevän harmoninen ambient, kaikessa Vainion musiikissa kuuluu hänen oma sisäinen äänensä. Vainion äänet ja hiljaisuus avaavat näkymiä ja tunnelmia, joissa tuntuu olevan läsnä hänen oma historiansa tärkeine ihmisineen, merkityksellisine paikkoineen ja jälkiä jättäneine kokemuksineen. Ilmeisin esimerkki tästä on hänen albuminsa *Kantamoinen* vuodelta 2005, mutta samanlaisia kaikuja on myös monilla muilla hänen julkaisuillaan. Musiikissa kuuluvat myös Vainion sisäisen maailman pimeät puolet, kuten aggressiot, pelot ja ahdistuksen aiheet. Näitä tummempia sävyjä on kuultavissa ehkä eniten Ilpo Väisäsen kanssa tuotetussa Pan Sonicin musiikissa. Vainio ei tehnyt musiikkia miellyttääkseen yleisöään, kollegoitaan tai mediaa, vaan käsitelläkseen omaa sisäistä maailmaansa, suhdettaan maailmaan sekä ympäristöstään saamia ideoita, jotka suodattuivat hänen oman persoonansa ja kokemuksensa läpi.

Vainio kutsui itseään säveltäjänä ”brutalisti-minimalistiksi”, mikä lieneekin osuvin määritelmä. Hän teki musiikkiaan paitsi tinkimättömästi, myös huolella ja hartaudella. Lopputuloksena oli musiikkia, jossa keskityttiin olennaiseen ja jossa ei ollut mitään tarpeetonta. ”Sävellys lähtee liikkeelle aina jostain tietystä fiiliksestä, joka halutaan tuoda esiin. Se voi juontua elokuvasta, kirjasta, maalauksesta tai muusta musiikista. [-] Kaikkein tärkeintä on löytää oikeanlaiset soundit ja oikeanlainen yhdistelmä niiden kesken. Sen jälkeen tulee rakenne, kun alan jäsenellä teosta”, kuvaili Vainio työskentelyään vuonna 2013 *Turun Sanomien* haastattelussa.

### **Opintoja musiikkikirjastossa**

Sisäisen maailman merkityksestä huolimatta Vainion musiikki ei syntynyt tyhjiössä, vaan hän oli varsin hyvin perillä niin jazz-, rock- ja popmusiikin historiasta sekä klassisesta musiikista ja modernista taidemusiikista, etenkin elektronisesta musiikista. ”Isä kuunteli rockia jo 1950-luvulla. Mulla oli hänen Elvis-sinkkuja jemmaa. 1960-luvulla tuli jazz ja 1970-luvun alussa monenlaista muuta mielenkiintoista”, Vainio kertoi vuonna 2013. Vainiolla ei ollut musiikillista koulutusta, mutta hän opiskeli omaehtoisesti sekä kuuntelemalla, tekemällä että lukemalla kirjallisuutta musiikin historiasta. Tärkein Vainion opinahjoista oli

Turun kaupunginkirjaston musiikkiosasto. ”Kun muutettiin Turkuun vuonna 1975, kävin siellä [musiikkikirjastossa] koulun jälkeen kuuntelemassa levyjä melkein joka päivä. Osastolla oli töissä Jorma Tapio, saksofonisti, joka soitti Edward Vesalankin bändissä. Jope oli ohjaaja; hän suositteli aina uusia levyjä. Sitä kautta löytyi monenlaista.”

Vainion musiikillisten kiinnostuksen kohteiden skaala venyi erittäin laajaksi: Elviksestä Hawkwindiin ja Public Enemyyn, rockabillysta elektroniseen säveltaiteeseen, industrial-metalliin ja dub-musiikkiin. Vainion lukemalla ja tekemällä hankittu laaja tietämys musiikista ja hänen levykokoelmansa olivat ihmetyksen ja inspiraation lähde monille hänen lähipiirissään 1980-luvun lopulta lähtien. Hän seurasi musiikkia herkeämättömästi ja oli aloitteellinen etsiessään yhteistyökumppaneita ja hengenheimolaisia maailmalta.

Vainio konsertoi 2010-luvulla vain satunnaisesti vanhassa kotikaupungissaan, mutta nämä harvat keikat olivat tapauksia, jotka keräsivät yleisöksi konemusiikin ystäviä nuoren polven harrastajista tunnettuihin muusikoihin ja tuottajiin. Vainion työ jäi pahoin kesken; syksyllä 2017 piti ilmestyä hänen seuraava sooloalbuminsa ja monet sovitut konsertit jäivät soittamatta. Mika Vainion muistotilaisuus Turussa kesäkuun alussa 2017 kokosi päiväksi yhteen suuren joukon ihmisiä, jotka olivat mukana Hyperdelic Housersissa sekä Vainion soolouran ja Sähkö-levymerkin alkuvaiheissa.

Vainio ei ollut kovin puhelias eikä helposti lähestyttävä henkilö ja hän mieluiten kommunikoikin musiikkinsa kautta. Vainiolta jäi kuitenkin perinnöksi mittava ja monipuolinen tuotanto, joka inspiroi hänen musiikkinsa ystäviä vielä pitkään.

## **Lähdeluettelo**

### **Alkuperäisaineisto**

#### Äänitteet

Mika Vainion musiikillinen tuotanto. Ks. tarkemmin *Discogs*-äänitetietokanta.

[<https://www.discogs.com/artist/4725-Mika-Vainio>]. Haettu 7.9. 2017.

#### Artikkelit

Komulainen, Matti: Ensin on Soundi. Turkulainen Mika Vainio työstää suurta sävelteosta Kiasmaan. *Turun Sanomat* 12.6. 2013.

Väntänen, Ari: Mika Vainio jätti jäljen maailmaan. Tinkimättömän taiteilijan perintö on hänen moni-ilmeinen tuotantonsa. *Turun Sanomat* 22.4. 2017.